

פרפראות בפרשה

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

סינון התשפ"ה
מפטיר וְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְרָעָה (שופטים יג)

פרשת נשא

עלון פרפראות בפרשה וחיידושי תורה מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע עניינא דיומא מפרשי ומדרשי חז"ל

התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשת נשא 176 פסוקים = למעול, עננו

פרשת נשא היא הארוכה ביותר מבין כל הפרשיות בתורה. המזמור הארוך ביותר בתהלים – מזמור קיט – יש בו 176 פסוקים. המסכת הארוכה במסכתות התלמוד – מסכת 'בבא בתרא' – כוללת 176 דפים. בפרשת נשא ישנה אריכות גדולה במדרשים ובזוהר יותר מאשר בכל פרשיות השבוע, כי פרשה זו חלה על פי רוב מיד אחרי חג השבועות, זמן מתן תורתנו, והראו חז"ל מידת התפשטות והתרחבות, מעין התקשרות וחביבות יתר לתורה שזכו בה בזמן קבלתה. וכתוב (איוב יא ט) **אָרְכָה מְאֹרֶץ מְדָה וְרַחֲבָה מְנֵי יָם**. (חיידושי הר"ם)

מובא בספח"ק שמשפר קע"ו פסוקים בפרשת נשא מכוון לבטל את קליפת 'צפוי' העולה בגימטריא קע"ו. (בית ועד לחכמים בשם ר' דוד מסקווירא זצ"ל) **בפרשה 18 מצוות**, מתוכן 7 מצוות עשה ו-11 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: שלוח טמאים חוץ למחנה שכניה • וידוי על החטא • סוטה שיביאנה הבעל אל הכהן ויעשה לה כמשפט הכתוב • מצות גידול שער הנזיר • גלוח הנזיר והבאת קרבנותיו • ברכת כהנים בכל יום • משא אהרן בכתף. **לא תעשה**: שלא יכנס טמא בכל המקדש • שלא ליתן שמן בקרבן סוטה • שלא להשים לבונה בקרבן סוטה • שלא ישתה הנזיר יין או כל מיני שכר • שלא יאכל הנזיר ענבים לחים • שלא יאכל הנזיר צמוקים • שלא יאכל הנזיר זרע ענבים • שלא יאכל הנזיר קליפת הענבים • שלא יגלח הנזיר שערו כל ימי נורו • שלא יכנס הנזיר לאהל המת • שלא יטמא הנזיר במת ובשאר טומאות.

- **יְבָרְכֶה יְ-הוָה וְיִשְׁמְרֶה**. ג' תיבות בפסוק, כנגד ג' בני אדם שקוראים בתורה ביום ב' וביום ה' ובמנחה של שבת.
- **יָאֵר יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיְחַנֵּךְ**. ה' תיבות בפסוק, כנגד ה' בני אדם שקוראים בתורה ביום טוב.
- **יִשְׂא יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשְׂם לָהּ שְׁלוֹם**. ז' תיבות בפסוק, כנגד ז' שקוראים בפרשה בשבת.

וכולן צריכים לברך לפני ולאהריה, ביום זה"ב קוראים י"ו בני אדם ומברכים ל"ב ברכות, לומר ששקולים כאילו קיימו כל התורה כולה המתחילה ב' בראשית בָּרָא אֱ-לֹהִים ומסיימת ב' לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, וזהו ל"ב. ביום טוב קוראים ה' ומברכים עשרה ברכות, חביבין ישראל כאילו קיבלו י' הדיברות בהר סיני דכתיב (דברים ד ט) **וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֵי וְלְבָנֵי בָנֵיךָ וְסִמַּךְ לִיָּה יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לְפָנֵי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיךָ בְּחָרֵב**, וארז"ל (קידושין ל) **כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ תוֹרָה מְעַלָּה עָלָיו הַסְּתוּב פְּאִילוֹ קָבְלָה מֵהַר סִינַי**. בשבת קוראים ז' ובהם י"ד ברכות ומפטיר שניים הרי י"ו, עץ חיים **הִיא לַמְחַזְקִים בָּהּ (משלי ג יח)**. באמצע שבוע ג' עולים ואומרים ו' ברכות כאילו עסקו בו' סידרי משנה. ביום הכיפורים ששה עולים וי"ב ברכות כאילו קיימו העולם כולו המתנהג על פי י"ב מזלות. בר"ח ד' עולים ומברכים ח' ברכות ניצול מח' יוֹרְדֵי בּוֹר (ביהוקאל). ו' פעמים פ' בג' פסוקים אלו עולים במנין ק"כ, כנגד ק"כ ימים שעמד משה בהר. ובהם ס' אותיות כנגד ס' מסכתות. (רבינו אפרים)

בפסוק הראשון יש ט"ו אותיות כנגד שם י-ה, ובפסוק השני יש כ' אותיות וזה כנגד ה-ה, ובפסוק השלישי יש כ"ה אותיות כנגד י-ה-י, לרמוז שהקב"ה היה הוה ויהיה, הוא היה לפני שנברא העולם והוא הוה והוא יהיה, ברוך הוא וברוך שמו. (מעם לועז)

כתב הכלבו – שלמה המלך תיקן ברכת כהנים בתפילה, ופסוק ראשון ג' תיבות כנגד ג' אבות, ומברכין להם כדי שיזכור זכות אבות. פסוק שני חמש תיבות כנגד חמשה חומשי תורה, שבזכות האבות ניתנה התורה, וכן הוא אומר (במדבר כא יח) **בְּאֵר תְּפָרוּהָ שְׂרִיִם**, ואומר להם עשו מה שכתוב בתורה שניתנה בזכות אבות. פסוק שלישי ז' תיבות כנגד ז' רקיעים, ואומר להם שוכן שבעה רקיעים יברך אתכם. וכן הוא אומר (שה"ש ג ז) **הִנֵּה מַטְוֶה שְׁלֹשְׁמָה שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֹרֵי יִשְׂרָאֵל**, וכי שלמה צריך שמירה, אלא שהיה חקוק סביב למטתו ברכת כהנים שהן שישים אותיות. (כל בו סימן יא) (טעמי המנהגים)

כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם. (ו כג) הטעם שנקט בפסוק לשון פה – לפי שניתנו לכהן עשרים וארבע מתנות כהונה, וגם זו היא מתנה דכתיב **וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם**, לכך אמר פה, שמתנות כהונה יגיעו למספר פה. (רבינו בחיי, מנחה בלולה)

אלו השלוש ברכות הם כנגד השלושה עולמות, עולם המלאכים, עולם הגלגלים, ועולם השפל. וכנגד שלוש נפשות, משכלת חיונית צומחת. וכנגד שלושה דברים שאדם דורש בכל יום בזה העולם, בנים, בריאות, כבוד. וכנגד כהנים לויים וישראלים. וכנגד צדיקים בינויים רשעים. וכנגד אברהם יצחק ויעקב שבזכותם יברכנו. (מנחת יהודה בשם תולדות יצחק)

יְבָרְכֶה יְ-הוָה וְיִשְׁמְרֶה – כנגד אברהם שהוא בעל הברכות, דכתיב (בראשית יב ג) **וְאָבְרָכָה מִבְּרַכְיָה**, וכתוב (שם ב) **וְהָיָה בְּרַכָּה**.

יָאֵר יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיְחַנֵּךְ – כנגד יצחק שיש לו פנים של זעם, כדכתיב (שם לא מב) **וּפְתַח יִצְחָק הָיָה לִי**. ולפי שיצחק בשעת העקידה נסתכל בדיוקנו של מעלה, לפי שהשם האיר פניו אליו עד שבסבת האורה החזקה כהו עיניו, אמר בו **יָאֵר יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי**, ובברכה זו אנו מאירים פניו של זעם. וזהו **וַיְחַנֵּךְ**, כדכתיב (שם כו כח) **רָאוּ רְאִינֹו כִּי הָיָה יְ-הוָה עִמָּךְ**.

יִשְׂא יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשְׂם לָהּ שְׁלוֹם – כנגד יעקב שנתן לו השלום. דכתיב (שם לג ז) **וַיַּעֲקֹב נָסַע סְפָתָהּ הִיא סוֹכַת שְׁלוֹם**. לפי שכבר עשה שלום למעלה ולמטה, למעלה עם המלאך דכתיב (שם לב כה) **וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ וְכָתִיב (לב כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וְכָתִיב (לב לא) כִּי רָאִיתִי אֱ-לֹהִים פָּנִים אֵל פָּנִים**, וזהו כנגד **יִשְׂא יְ-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי**. ונתצל נפשו כנגד **וַיִּשְׂם לָהּ שְׁלוֹם**. וכן עשה שלום למטה עם עשו אחיו, דכתיב (שם לג ד) **וַיִּשְׁקָהוּ וְכָתִיב (שם טו) אֲצִיגָהּ נָא עִמָּךְ מִן הָעַם אֲשֶׁר אִתִּי**. מה כתיב שם (שם יח) **וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם בְּגוֹפוֹ שְׁלֹם בְּמִזְמוֹ שְׁלֹם בְּתוֹרָתוֹ**, שלם מהמלאך שנצחו, שלם מאחיו שאמר לו (שם י) **יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ וְהוּדָה לֹו עַל הַבְּרִכּוֹת**. וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשָׁב אֱהָלִים (כה כז), בין אהל אברהם ויצחק. ועשה שלום ביניהם ומכריע ביניהם בסבת האמת והשלום, דכתיב (מיכה ז ט) **תָּמֹן אָמַת לַיַּעֲקֹב**. והוא הכתוב השלישי המכריע ביניהם והאמצעי הוא הנבחר בכל הדברים. ולכן נקרא (שמות כו כח) **וְהַכְרִיט הַתֵּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרֵת מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה**, כי השלום מכריע בכל הדברים. ולכן כתיב בו **וַיִּשְׂם לָהּ שְׁלוֹם**. (צורור המור)

שאלות

- א. **דבר אל אהרן ואל בניו לאמר פה תברכו את בני ישראל אמור להם.** יברכך ה' - הנה וישמרה. (ו כג-כד) מה הטעם שברכת הכהנים נאמרת בלשון יחיד, שהרי הברכה מכוננת לכל ישראל ומן הדין היה ראוי לאמרם בלשון רבים.
- ב. **נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם.** (ד כב) מאי שנא גבי גרשון כתיב **לבית אבתם** קודם **למשפחתם**. וגבי האחרים כתיב **למשפחתם** קודם **לבית אבתם**. (ד ב, ד כט).
- ג. והתנדו את סטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו **ותמישתו** יסף עליו ונתן לאשר אשם לו. (ה ז) בפרשת אשם גזלות נאמר (ויקרא ה כד) או מפל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו **ותמישתו** יסף עליו לאשר הוא לו; ותגנו ביום אשמתו. דרשו חז"ל (ספרא) רבמה תורה תמישות הרבה לקרן אחת; שאם פפר בחמש ונשבע והודה, חוזר ומביא חמש על אותו חמש. מה הטעם שכאן נאמר **ותמישתו** לשון יחיד.
- ד. **דבר אל אהרן ואל בניו לאמר פה תברכו את בני ישראל אמור להם.** (ו כג) מה הטעם שברכת הכהנים נאמרה לאהרן ולבניו רק בשנה השנית לצאתם ממצרים ולא בשנה הראשונה מיד כשיצאו.
- ה. והניף אותם הבהן תנופה לפני ה' הנה קודש הוא לפהן על תונה התנופה ועל שוק התרומה וצמר ישמה הנזיר יין. (ו כ) לכאורה מה בא הכתוב ללמד הרי אין זה ציווי לנזיר לאחר שסיים את ימי נזירותו לשתות יין.
- ה. מה הטעם שקוראים את פרשת הנשיאים, בימי החנוכה? מה שייך עניין הנשיאים, לעניין חנוכה.
- ו. **ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה.** וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה. (ז יב-יג) מאחר שזכה להקריב ראשון ו' של וקרבנו למה לי, שהרי אין אחר שקדמו. וכן מדוע לא נזכר בו נשיא כמו באחרים.
- ז. **ימן הנה אותה לאלה ולשבעה בתוך עמוד במת הנה את ירכה נקלת ואת בטיף צבה.** (ה כא) כאן דיבר בלשון נוכח. מה הטעם שבהמשך (ה כב) דיבר הכתוב בלשון נסתר. **לצבות בטן ולנפל כרף** ולא אמר 'לצבות בטנך ולנפל ירכך'.
- ח. מן עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחום ולא טמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם. (ה ג) מה הטעם שחזר הכתוב לצוות על השילוח אחר שכבר אמר לעיל (ה ב) **צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש**.
- ט. **דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש פי תשטה אשתו ומעלה בו מעל.** (ה יב) מה הטעם דכתיב **דבר** שהוא לשון קשה דברים הקשין כגידין ואמרת שהוא בלשון רכה, ומה הטעם דכתיב **איש איש** בכפל לשון.
- י. היכן מצינו שהשקו לראשונה במים המאריים.
- כ. **מנחת זכרון מנצרת עון.** (ה יט) לעולם יהא אדם נהיר בתפלת המנחה, שיהי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שנאמר (מ"א יח): **ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני.** (ברכות ו:). מנין לנו שאלוהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, אולי מעשה שהיה כך היה, אבל אם היה מתפלל בבוקר או בערב גם היה נענה?
- ל. **פה אחת עשרה זקב מלאה קטרת.** (ז יד) בכל הנשיאים נאמר שהביאו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מן זרק אהד כסף שבעים שקל בשקל הקדש **שניהם מלאים סלת** בלילה בשמן למנחה. מה הטעם שבסוכו הכולל לא מוזכר שהביאו סולת. דכתיב (ז פד) **זאת תנפת המזבח ביום המשזה אתו מאת נשיא** ישראל קערת כסף שמים עשרה מן זרקו כסף שנים עשר פפות זקב שמים עשרה.
- מ. והביא האיש את אשתו אל הפה והביא את קרבנה עליה **עשירת האיפה קמח שעירים** לא יצק עליו שמן ולא ימן עליו לבנה פי מנחת קנאת הוא מנחת זכרון מנצרת עון. (ה יט) מהו שיעור **עשירת האיפה**.
- מ. **פה תברכו את בני ישראל אמור להם.** (ו כג) קי"ל אכים ורקים מיעוטין אתים וגמים ריבויין (פסחים כב:). **את** מה בא לרבות. והברכה היא רק לעם ישראל ולא לאומות העולם.
- מ. **את שמי העגלות ואת ארבעת הבקר ואת לבני גרשון כפי עבדתם.** (ז יז) מה הטעם דכבני גרשון כתיב **העגלות** מלא, ואילו בבני מררי כתיב (ז ח) **העגלות** בכתיב חסר.
- נ. מה הטעם שאנו אומרים דווקא בשעת ברכת הכהנים, למי שראה חלום ולא יודע פשרו, 'ריבוננו של עולם אני שלך וחלומותי שלך'.
- ס. אמר (רבי) שמעון הצדיק: מנימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אהד. פעם אחת בא אדם אהד נזיר מן הדרום, וראיתי שהיה יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלמלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתפלתי בבבואה שלי, ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתנאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה? העבודה, שאגלגלה לשמים! מדד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, פמוף ירבו נזירי נזירות בישראל. עליך הכתוב אומר (במדבר ו ב) **איש [או אשה] פי יפלא לנדר נזיר להזיר לי-הנה.** מעיקרא מה סבר רבי שמעון שלא הסכים לאכול מאשם נזיר טמא אלא זו.
- ע. **ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הפה ונתן אל המים.** (ז ה) מה הטעם שלוקח דווקא מים עפר וכתב. **מן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבד עבדת עבודה ועבדת משא באהל מועד.** (ד מז) פרש"י - הוא השיר במצלתים וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת. משמע שכן ל' עד נ' הוא דכשר הא מכאן ואילך פסול לשיר. וקשה דלקמן כתיב (ה כה) **וממן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבד עוד.** פרש"י - עבדות משא בפתף; אכל חוזר הוא לנעילת שערים, ולשיר, ולטען עגלות. וזהו ושרת את אהיו (להלן פסוק כו). עם אהוי, כתרוממו. משמע שכשר הוא עדיין לשיר.
- צ. **פה תברכו את בני ישראל אמור להם.** (ו כג) באיזה מקרה כהן לא יברך על ברכת כהנים, אך יכול להצטרף לנשיאת כפיים כשיש עימו עוד כהנים.
- ק. **וזאת תורת הנזיר ביום מלאת מי נזרו וביא אתו אל פתח אהל מועד.** (י יא) פרש"י - יביא את עצמו, וזה אהד משלשה אתים ששהי רבי ישמעאל דרש פן. המילה אתו לכאורה מיותרת. הול"ל **יביא אל פתח אהל מועד**.
- ר. **ושמו את שמעי על בני ישראל ואני אברכם.** (ו כז) ויהי ביום פלות משה להקים את המשכן וימשח אתו ויקדש אתו **כל פליו ואת המזבח ואת כל פליו וימשחם ויקדש אתם.** (ז א) מה הטעם שנשמחה פרשת ברכת הכהנים לפרשת הקמת המשכן. מתי בפעם הראשונה ברכו הכהנים את ישראל.
- ש. **וישם לה שלום** (ו כו) בפסוק זה רמזים מספר התיבות במגלת איכה וכנגדם מספר הפעמים שכתובים **ישראל** בחמשה חומשי תורה.
- ת. יאר הנה פניו אליך ויחנה. (יכה) פרש"י - ימן לה תן. איך זוכים לתן.

תשובות

- א. אחדות ישראל תלויה בכך שתחול הברכה בתנאי שתהיו מאוחדים ולא בזמן שהמחלוקת תפריד ביניכם וכולם נחשבים כאיש אחד וזהו הרמז בברכות האלו שנאמרו בלשון יחיד כאילו מדברים לכל אחד בנפרד. (מעם לועז בשם ד"ר) א"נ מפני שאם יאמרו בלשון רבים יברככם וישמרכם אזי יהיה המשמעות על כל העולם וא"כ גם אומות העולם יהנו ח"ו מאותה ברכה, ע"כ צויה ית"ש לומר בלשון יחיד ואינו נכנס בגדר הברכה רק עם המיוחד. וז"ש **פֶּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם** דייקא תצמצמו את הברכה לכל תלך רק לישׂרָאֵל עִם קָרְבוֹ. (אגרא דכלה) *
- ב. ב' משפחות בלבד היו לבני ושמעי, לכך כתיב **לְבֵית לְבִית אָבְתָם** תחילה, אבל האחרים שהיו הרבה משפחות כתיב **לְמִשְׁפַּחְתָּם** תחילה. (מושב זקנים)
- ג. גר שמת והקין והחמש מושבים לכהנים שבאותו משמר, אי אפשר לכפור ולהישבע על החמש, שהרי הוא ממון שאין לו תובעים, לפיכך נאמר **נְחִמְשֵׁתוּ** לשון יחיד, כיון שלא יגיע לידי חיוב חמש על חמש כמו בשאר גזילות. (אזנים לתורה)
- ד. דגלים וחצוצרות תקנו להם לצורך המסעות בשנה השניה, אמרו הכנענים עתה הם באים להילחם בנו, אז הוצרכו לברכת כהנים פן יבואו עליהם האויבים. אבל בשנה הראשונה שהיו חונים במקום אחד לא הרגישו בהם הכנענים. (החזקוני)
- ה. הבטחה היא מפי הקב"ה, שכיון שהזיר עצמו מן היין לשם שמים יעזרהו ה' שאח"כ ישתה יין במדה ובשיעור שלא יזיק לו. ואמרו חז"ל (עירובין סה.) **כָּל הַמֵּתִינְשֵׁב בְּיַיְנוּ שְׂוֹתָהּ יִין וְאִין דַּעְתוּ מִטְרַפְתּוֹ יֵשׁ בּוֹ דַּעַת שְׂבָעִים זְקָנִים.** 'יין' נִימַן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת, 'יין' נִימַן בְּשָׂבָעִים אוֹתִיּוֹת. נְכַנֵּס יֵין - יָצָא סוּד. ומי שאינו מגלה סוד בשעת היין - סימן שדעתו איתנה. פרש"י - וזה הואיל ולא יצא סודו שקול הוא כסנהדרין של ע'. (תורת משה להחת"ס) *
- ו. הושלמה מלאכת המשכן בעשרים וחמשה בכסליו - שכשנצחו החשמונאים ליננים, מצאו המזבח משוקץ ובנאוהו מחדש בערב ליום כ"ד, שאז הנצחון, וחנכוהו בכ"ה בכסליו. (פ"ה וכנה"א). אמר רבי חנינא: בעשרים וחמשה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן שהקימו משה אחד בניסן (פסיקתא רבתי פרשה ו). הבטיח הקב"ה, שישלים את העניין הזה. כיון שהיום הזה אשר בחדש כסליו, היה מיועד להיות זמן שלי-שמחה, השלים זאת הקב"ה בזמן החשמונאים. (מהרי"ז)
- ז. ו' צדיקים יצאו מנחשון - ואלו הם: דוד חנניה מישאל עזריה דניאל ומלך המשיח שהוא מתברך בשש ברכות כדכתיב (ישעיה יא ב) וְנָחָה עֲלֵינוּ רוּחַ הַקֹּדֶם וְיָבִינָה רוּחַ עֲצָה וְגִבּוֹרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָתָה הַהֵנָּה. (הרא"ש) א"נ שלא יגיס דעתו על שזכה להקריב ראשון לכך כתיב **וְקָרְבָנוּ** דו' מוסיף על ענין ראשון. ולכן נמי לא הוזכר בו **וְנִשְׂיָא** כמו באחרים. (דעת זקנים) וכל האחרים נקראו נשיאים לפי שהשפילו עצמן והקריבו אחריו. (החזקוני) *
- ח. זכות ה'תה תולה לה. יש זכות תולה שנה אחת, יש זכות תולה שתי שנים, יש זכות תולה שלש שנים. (סוטה כ). בלשון נוכח נאמר באשה שאין לה זכות אז בטנה נופלת מיד, אולם באם יש לה זכות יבואו המים המאירים למשמרת ורק אחרי זמן היא תמות לכך נאמר בלשון נסתר. (עץ חיים)
- ט. חמורה מצוה זו, שה' חפץ בטובת בריותיו והזוהרים וזוהר הזוהרים עליה, כדרך בני אדם שיזוהירו זה את זה הרבה פעמים בכל דבר הצריך להם צורך רב. (ספר החינוך מצוה סב)
- י. טהורה וטמאה קמ"ל - הטמאה וצְבָתָהּ בְּטָנָה וְנִפְלְאָה יִרְכָּה וגו', והטהורה משבחת **וְנִרְעָה זָרַע**, לזה אמר דיבור ואמירה, דיבור לטמאה, ואמירה רכה לטהורה. אמר **אִישׁ אִישׁ** בין היודע בעצמו כי הוא איש טהור בין אשר לא טהור צריך להביאה אל הכהן. (אוה"ח) *
- יא. ישראל לאחר חטא העגל. דכתיב (שמות לב כ) **וַיִּזְרַח עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשְׂקֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** לא נתכוין משה אלא לבדוקן לבני ישראל בשתיית מי הנחל שבהם שחיקת העגל, כדי שהחוטאים ימותו על ידי כך. (ע"ז מד). פרש"י - (שם) **שָׁלַשׁ מִיתוֹת נְדוּנוֹ שָׁם:** אֵם יֵשׁ עֲדִים וְהִתְרָאָה - בְּסִיף, עֲדִים בְּלֹא הִתְרָאָה - בְּמַגְפָּה, לֹא עֲדִים וְלֹא הִתְרָאָה - בְּהִרְוֹקוֹ, שְׂבָדָקוֹם הַמַּיִם וְצָבּוֹ בְּטָנִיָּהם.
- יב. כשפים מתחילים בזמן המנחה - לכך הוצרך אליהו להתפלל אל ה' בלשון ענני שתי פעמים. 'ענני' - שיתרד אש מן השמים, 'נענני' - שלא יאמרו מעשה כשפים הם. משום שאז הוא זמן הכשפים. והרי יכל היה להתפלל בבוקר שזה לא זמן כשפים ולא היה נזקק לבקשת 'ענני' - שלא יאמרו מעשה כשפים הם? אלא על כרחך שאליהו ידע כי שום תפלה אחרת לא תועיל לו אלא בזמן המנחה. מוכח שתפלת מנחה היא המעולה שבתפילות. (פניני הגר"א)
- יג. לינה פוסלת בקרבן - חוץ מהקטורת שאינה נפסלת בלינה. כל הנשיאים הביאו הכל ביום אחד, ביום המשחם, אלא שהקריבו כל אחד ביומו הקבוע. ואילו היו מביאים ביום המשחם גם סולת, היתה נפסלת בלינה עד היום שהקריבוהו ולכן לא הביאו סולת אלא ביום שהקריבו. (מדשן ביתך בשם הרב מבריסא)
- יד. מ"ג ביצים וחומש הביצה הוא שיעור עשירית האיפה. (לקח טוב)
- יז. מלאכי השרת בא לרבות - שגם הם מתברכים בברכת הכהנים. **אֲמֹר לָהֶם** לכולן מעלה ומטה. (רבינו בחיי)
- יח. מחוברים היו העגלות של בני מררי מאחר והם נשאו את הקרשים והיו מוכרחים העגלות להיות מחוברים כדי שלא יפלו הקרשים (כמש"כ התוס' שבת טז. ד"ה למה) ולכן כתיב **הַעֲגֹלֹת** בכתיב חסר שהיו מחוברים כעגלה אחת. אבל בבני גרשון שנשאו היריעות לא היו צריכים לחבר העגלות לכך כתיב מלא. (טעמא דקרא)
- יט. נבואה גדולה היא ברכת כהנים ונבואה קטנה היא החלום כדאמרינן (ברכות נז:) **חֲלֹום - אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְנְבוּאָה,** וברכת כהנים כדמות נבואה היא, לכן מתבטל חלום בששים חלקים נבואה גדולה של ברכת כהנים. (תורת חיים בב"ק נה.) א"נ לפי שחלומות ישראל שלא שחלומות עכו"ם אפשר לבטלם, כיון שאינם על ידי שר, ולכן הכהנים המקבלים שפע מהקב"ה הם המתאימים לבטל החלום. (תיבת גמא לבעל הפמ"ג, פר' מקץ אות ד) *
- כ. סופן ליתהות כשמתרבים עליהם ימי נזירות ומתחרטים מכיון שתהו נעשו קרבנותיהם חולין ונמצאו מביאים חולין לעזרא שהחרטה מפקיעה את הכוונה הטובה הראשונה. אבל זה מתוך ישוב הדעת נדר ופיו ולבו שוין. (המאירי) היינו שזה מוכיח שכוונתו היתה לשם שמים ואע"פ שנטמא לא שייך להגיד אצלו שתהו על הראשונות.
- כא. עדים הם שנאמר **הַעֲדוּתִי בְכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,** ותחילת ברייתו מן המים והעפר, וכתיב (שם יז) **יַד הָעֲדִים תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשִׁינָה,** המים כנגד שמים ועפר כנגד הארץ. ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"א) **הַסְּתַפְּלַל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים,** וְאִין אֶתָּה בְּאֵי לִידֵי עֲבָרָה. כנגד היצירה בבטן היא נבדקת במים, לָאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ נבדקת בעפר שהיא צריכה ללכת לשם, לָפָנֵי מִי אֶתָּה עֲתִיד לָפָנֵי דִין וְחֶשְׁבוֹן נבדקת בכתב (איוב לו ז) **בְּיַד כָּל אֲדָם יִחְתָּוּם.** (עטרת זקנים) *
- כב. פה יכול לשיר גם אחרי גיל חמישים, אבל בכלי אינו חוזר לשיר. (מושב זקנים)
- כג. צרוד קולו שאינו יכול לדבר - כתב המשנ"ב: והנה מי שקולו צרוד [שאינו יכול לדבר בקול בינוני כ"א בלחש] לכאורה פשוט שאינו יכול לישא כפיו וטוב שיצא קודם רצה. כתבו האחרונים - אם הוא צרוד כ"כ שאין קולו ראוי להישמע לעשרה, אזי לא יברך על ברכת כהנים, אך יכול להצטרף לנשיאת כפיים כשיש עוד כהנים. (אור לציון. תשובות והנהגות) (תורה שבכתב)
- כד. קטו שאינו יכול לבוא אל פתח אוהל מועד מוכרחים להביאו. וק"ל (רמב"ם הל' נזירות פ"ב הי"ג) האב מדייר את בנו בנזיר אפילו תינוק בן יומו. **אִתּוֹ** קמ"ל אפילו קטן. (טעמא דקרא)
- כה. ראש חודש ניסן סיים משה את שבעת ימי המילואים שקדמו לחנוכת המשכן. וביום השמיני למלואים, הוא ראש חודש ניסן; בו פיוס נטל עשר עטרות, (מדרש ספרא) והוא היום הראשון שבו ברכו הכהנים את ישראל. לכך נסמכה פרשת הקמת המשכן לברכת הכהנים. (אבן עזרא)
- כז. שע"ו תיבות **בְּמַגְלַת אִיכָה,** ושע"ו פעמים כתובים **יִשְׂרָאֵל** בחמשה חומשי תורה. שע"ו אותיות **עֵשׂו** בגימטריא **שְׁלוֹם** (376). **שְׁלוֹם** בגימטריא **זֶהוּ מִשְׁחָה,** כי בימיו יהיה שלום לישראל שנאמר (תהלים עב ז) **יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק רַב שְׁלוֹם,** להגן מן עשו, ואם זכו י-הוָה יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם (שם כט יא) (רבינו אפרים)
- כח. תלמיד חכם יש לו חן - וכן הוא אומר (משלי ד ט) **תַּתֵּן לְרֵאשִׁיף לְוִיַּת חָן** ואומר (שם א ט) **כִּי לְוִיַּת חָן הֵם לְרֵאשִׁיף וְעֲנָקִים לְגִבּוֹרֵתֶיךָ.** ובגמרא (כתובות עז:) **אֲבֵלֹת אֲבָהִים וְיַעֲלֹת חָן** (משלי ה יט), שמעֲלָה חָן עַל לִוְדָיָהּ ואמרו (סוכה מט:) **כָּל אֲדָם שֶׁיֵּשׁ עֲלָיו חָן, בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא יֵרָא שְׁמַיִם,** ואין יר"ש בלי תורה. (טעמא דקרא) *

מקורות / חידודון *

א. אמרו חז"ל (משנה עוקצין ג יב) לא מצא הקדוש ברוך הוא פלי מחזיק ברכה לישאל אלא השלום, רמזו חז"ל בזה כי האומה הישראלית עומדת על ג' חלקים כהנים ליום ישראליים ר"ת 'פלי', ואלו למעלה מאלו, ובזכות כולם הישראליים מתברכים. ובכל זמן שאין שלום בין ישראל אין הברכה מצויה, והעיקר כדי לזכות לברכה הוא השלום. וכתוב (ש"ב ז כג) **ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ**. כדכתיב בקבלת התורה (שמות יט ב) **וישחן שם ישראל נגד ה' קאיש אַחַד בְּלִבְ אַחַד**, אבל כשיש פירוד ביניהם ח"ו, אז רבים המה וכל אחד בפני עצמו. (כתב סופר עה"ח)

פתח הכתוב בלשון רבים אָמרו לָהֶם ואילו את הברכות עצמן אומר בלשון יחיד **יְבָרְכֶךָ י-יְהוָה וְיִשְׁמְרֶכָּךָ** – לפי שלא כל ברכה יפה ללשון רבים, שאין הברכה שווה לכל אדם. הממון הוא ברכה לאחד וקללה לאחר. כך גם בבנים כאשר הבנים נחת להוריהם הרי זו ברכה, ואילו כאשר גורמים להוריהם ביוזמות זו היפוכה של ברכה, וכן בכולם. לפיכך נאמרו בלשון יחיד לכל אחד כפי המידה שהוא צריך לה. (מדשן ביתך)

ה. **וְיִשְׁתּוּ וְיִשְׁכְּרוּ עִמּוֹ**. (בראשית מג לד) פרש"י – ומיִּים שְׁמֵכְרוּהוּ לֹא שְׁתּוּ יַיִן וְלֹא הוּא שְׁתּוּ יַיִן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁתּוּ. (שבת קלט) **קשה דלמה שתו עכשיו** – כיון שלא ידעו שיוסף הוא – למה שתו עכשיו יין, ודוחק לומר מפני כבוד המלכות של יוסף עשו זה, אם כן צריך אתה לומר כי לא שתו עם איש נכבד עד היום, ועוד – כי יותר כבוד היה להם כשיאמרו מתאבלים אנחנו על אחינו ואין אנו שונים יין, ויש לתרץ כי היו מתמהים מה היה יוסף רוצה – שהוא שר וחשוב, אתמול החזיק אותנו כמרגלים – ועכשיו שותה עמנו, אלא עדיין אנחנו בעיני מרגלים, ולפיכך הוא רוצה לשתות עמנו יין, כי נכנס יין יצא סוד (עירובין סה), ויתפוס אותנו בדבור אחר, כך הוא כוונתו, ואמרו הם – אם לא נשתה יאמר לך אין אתם רוצים לשתות שיראים אתם כי תגלו סוד שלכם, אדרבא – נשתה עמו יין ונשכר ולא ישמע מאתנו שום דבר ונצא מהחשד שלו, לפיכך שתו עמו ונשתכרו עמו. (גור אריה)

המתישב ביניו הרי יש בו מדעת שבעים זקנים שהסוד מתגבר על היין ואין כח ביין להוציא. (תוס' סנהדרין לח.)

ו. **וְקָרְבָנוּ** – אמר תוספת וא"ו מתחילת המעשה, לפי מה שפירשנו במאמר המקריב את קרבנו כי יכוין לנעלם יוצדק לומר בזכרון הנגלה וקרבנו, גם לשאר הדרכים הוסיף בו וא"ו לרמזו ליתרון אשר בצדיק זה ירום וגבה מאד. (אה"ח)

ז. **וְצַדִּיקִים** – דוד חזקיה דניאל חנניה מישאל ועזריה. (רבינו אפרים) במדרש רבה – דוד דניאל חנניה מישאל ועזריה וחזקיה. (מד"ר פ"ג יא)

וְקָרְבָנוּ – ו' יתרה שאותו היום ראתה אלישבע בת עמינדב בת עמינדב ו' שמחות ובתוכם שאחיה נחשון נשיא. (פנח רזא)

ראתה יבמה מלך אחיה נשיא בעלה כהן גדול שני בניה סגני כהונה ופנחס בן בנה משוח מלחמה. (רזא דמארי)

ז. **יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁנֵה אַחַת, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים, וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים**. נראה לי בס"ד טעם לכל זה שיש מצוה נוגהת ביום בלבד וזו תולה שנה אחת שהיא י"ב חודש כנגד י"ב שעות היום. ויש מצוה נוגהת בלילה וביום כגון מקרא מגילה וכיוצא שהם כ"ד שעות וזו תולה שתי שנים שהם כ"ד חדשים. ויש מצוה נוגהת יום ולילה ויום כגון תענית כיפור ונחשב התענית מתחילת יום התשיעי דאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה) כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי, וכתבו הפוסקים שזה מתחיל מתחלת יום ולא מן הלילה. וכן שבת קודש מתחלת ההכנה שלו מתחילת יום השישי דכתיב וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי נִהְיִינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ (שמות טו, ה) ודרשו רבותנו ז"ל (שבת קיז:) אין 'והיה' אלא לשון 'מיד' כי מן הבוקר תחיל מצות ההכנה הרי כאן ל"ו שעות וזו תולה שלשה שנים שהם ל"ו חדשים. וזה הטעם שכתבתי אתי לדברי רב יוסף דמוקים למתניתין בהגנה דזכות מצוה שמגינה מן הפרענות גם בעינא דלא עסיק בה. (בן יהוידע – סוטה ב.)

ט. **אִישׁ אִישׁ, לְלִמְדָה, שְׁמוֹעֵל וְכוּפְרֵת בְּשָׁנִים, בְּאִישׁ מִלְחָמָה שְׁלֵמָעֶלְו, וּבְאִישׁ שְׁלֵמָטָן**. אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּאִישׁ אֶת מְשַׁקֵּת. שְׁמָא בִּי אֵת יְכוּלָה לְשַׁקֵּר. מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה. לְאִישׁ שֶׁהוּא חָבוּשׁ בְּתוֹךְ שְׁנֵי פְתִים זֶה לְפָנָיו מְזֶה, וְהָיָה שֶׁשְׁנֵי שׁוֹמְרִים אַחַד בְּפָנָיו אַחַד בְּחוּצוֹ. פָּתַח אֶת הַפְּנִימִי וְנָצַח, וְלֹא הִרְגִישׁ בּוֹ הַשּׁוֹמֵר. בָּא לְצֵאת מִן הַחִיצוֹן, הִרְגִישׁ בּוֹ הַשּׁוֹמֵר שֶׁבְּחִיצוֹן. תִּפְשׁוּ וְאָמַר לֵיהּ: בְּאוֹתוֹ שֶׁבְּפָנָיו שְׁחַקְתָּ. אֲבָל בִּי אֵין אֶתָּה יְכַל לְשַׁחֵק. וְכֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְאִשָּׁה הַמְנַאֶפֶת. בְּאִישׁ אֶת מְשַׁחֵקָתָה, אֲבָל בִּי אֵין אֵת יְכוּלָה לְשַׁחֵק. וְאֵין יוֹשֵׁב וּמְשַׁחֵק עַל בְּרִיּוֹתָי, שְׁנֶאֱמַר (תהלים ב ד): **יֹשֵׁב בְּשִׁמְיִם יִשְׁחָק אֶ-דָּנָי וְלֹעַג לְמוֹ**. (תנחומא נשא ה.) **א"ו בְּזִמְן שֶׁאִישׁ מְנוּקָה מְעוֹן** – הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אֶשְׁתּוֹ, אֵין הָאִישׁ מְנוּקָה מְעוֹן – אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אֶשְׁתּוֹ (סוטה כח.) וזהו **איש איש** ללמדך שאם האישה חטאה בעלה גם חטא. דאמרין (סוטה י.) כֹּל הַמְזַנֶּה אֶשְׁתּוֹ מְזַנְּנֵת עֵלָיו.

איש איש פי תשטה – אין האישה מורדת בכעלה אלא אם כן כופרת ביחידו של עולם תחילה. וכן **ומעלה בו מעל** שתי מעילות, מעלה בהקב"ה ובבעלה. (רבינו אפרים)

ג. **ומטעם זה אסור להסתכל בידי הכהנים**, שהשכינה שורה בידיהם, ולכן אנו אומרים רבש"ע כדי לבטל חלום בששים. (נעם אלימלך פ' תרומה) ובספר מדרש תלפיות (אות ח' בשם ספר תורת חיים) כתב לפי שיש ס' אותיות בברכת כהנים וחלום הוא כנגד אחד מששים בנבואה, לכן ברכת כהנים מבטלו. (טעמי המנהגים)

ע. אָמַר רַבָּא: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה הֵבָא עֵפֶר לְסוֹטָה? זָכְתָה – יוֹצֵא מִמֶּנָּה בֶּן כַּפָּרְקָהּ אֲבִינוּ, דְּכָתִיב בֵּיהּ "עֵפֶר נֹאפֶר", לֹא זָכְתָה – תַּחֲזוֹר לְעֵפְרָה. (סוטה יז.) אפשר דהשאלה היתה דבשלמא בשם הנכתב והמים יועילו דאם טהורה היא המים קדושים בקרבה והשם הקדוש לפוקדה. ואם לאו המים המארימים וה' נעשה דינא קשיא שתמות. אבל העפר מפני מה רומז אם תהיה טהורה ומה ירמוז אם טמאה ובשלמא אם אינה טהורה יש רמז אל עפר תשוב אבל אם טהורה היא מה ירמוז העפר לכך אמר יש בו רמז נמי לשני הצדדין דאם זכתה יוצא ממנה בן כאברהם אבינו ע"ה. (פתח עינים – סוטה יז.)

ויש ליתן טעם אחר שהיה לה לזכור **פי עפר אתה ואל עפר תשוב** (בראשית ג טז) והמים כנגד הטפה שנוצרה ממנה והכתב שיש למעלה מי שיראה את מעשיה והכל נכתב בספר. וכן יש לאדם (להשתדל). להסתכל תמיד בשלושה דברים הללו ואינו בא לידי עבירה (אבות ג א). הרא"ש ז"ל בפירושו. (שיטה מקובצת שם)

ומן העפר אשר יהיה בקרקע המישכן – לְמָה לּוֹקֵחַ מֵיִם וְעֵפֶר וּבֹדְקָה. מִפְּנֵי שֶׁתַּחֲלֹתָה מִן הַמַּיִם וּמִן הָעֵפֶר וְאֲדָם נִבְרָא מִן הָעֵפֶר, וְהָיָה נִבְרָא מִן הָעֵפֶר. (תנחומא נשא ד) ולפי שזה העפר היה מעפר ארץ ישראל, כדכתיב (בראשית ב ז) **עפר מן האדמה הידועה**, עד שאמרו שצבר עפרו ממקום המקדש לפי שהיה קדוש. לכן ציוה בכאן שיקח מעפר המשכן עפר קדוש שנבראת ממנו, או אם יש לה עפר אחר טמא ואין בה מעפר ארץ ישראל. (צרוח המור) תרגום יונתן - וְדָבַר עֵפְרָא מְאָתָר בֵּית מִקְדָּשָׁא וּמְאָרְבַּעַת רִחְיָי עֵלְמָא וּפְתָקָא מְפָל מִימֵי עֵלְמָא וּבְרִיָּה.

ת. מצאנו בדברי חז"ל **ארבעה דברים המביאים חן על האדם**, ואלו הן: ענוה, תמימות, יראת שמים, ועסק התורה. **ענוה** דכתיב "לענוים יתן חן" (משלי ג, לד), וכפירוש המלבי"ם שם: "אבל לענוים שאינם מתגאים לחלוק על חוקי החכמה, שמצד ענותנותם יודעים כי שכלם קצר מהשיג תעלומותיה יתן ד' שיהיו לחן בעיני הבריות". **תמימות** דכתיב "חן וכבוד יתן ד' לא ימנע טוב להולכים בתמים" (תהלים פד, יב), וביאר רד"ק שם: "חן וכבוד יתן ד' לאותם שיהיו הולכים בתמים וישוּבו אליו בכל ליבם". **יראת שמים** כאמרם "כל מי שיש עליו חן בידוע שיש בו יראת שמים, שנאמר (תהלים קג, יז) וחסד ד' מעולם ועד עולם על יראיו" (סוכה מט ע"ב). **עסק התורה**, כאותה ששנינו בכתובות (דף עז ע"ב) "רבי יוחנן מכריז הזהרו מזבובים של בעלי ראתן רבי זירא לא הוה יתיב בזיקיה (כלומר במקום משב הרוח הנושבת במקום מושבם), רבי אלעזר לא עייל באהליה, רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההוא מבואה", אך רבי יהושע בן לוי מיכרך הוי כריך בהו ועסיק בתורה שנאמר "אילת אהבים ויעלת חן" אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מגנא? ולמדנו שהתורה אילת אהבים ויעלת חן היא, שמעלה חן על לומדיה. (מנחת אשר)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
 התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת